

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
1867-08

meddelad i Stockholm den 28 januari 2010

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 16 januari 2008 i mål nr 2719-07, se bilaga

SAKEN

Förmåner till totalförsvarspliktiga

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom att lånedelen av AAs studiemedel inte ska avräknas vid beviljande av förmån till totalförsvarspliktiga i form av bostadsbidrag. Försäkringskassan anför bl.a. följande. Lånedelen av AAs studiemedel är att anse som sådan

Dok.Id 84637

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

Mål nr
1867-08

annan inkomst som anges i 7 kap. 13 § första stycket punkten 3 sista meningen förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga som ska avräknas vid beviljande av bostadsbidrag enligt förordningen. Allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning, studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen (1999:1395) och ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) utgör enligt Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1995:10) om familjebidrag sådan inkomst som inte avräknas från familjebidraget. Inte heller avräknas ersättningar som utges till den bidragsberättigade med anledning av tjänstgöringen. Med studiehjälp enligt 2 kap. studiestödslagen avses studiebidrag, inackorderings-tillägg och extra tillägg. Studiemedel består av studiebidrag och studielån och regleras i 3 kap. studiestödslagen.

Kammarrätten har till stöd för sin uppfattning hänvisat till att lånedelen av studiemedel inte påverkar storleken av bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Avsikten med bostadsbidrag enligt nu nämnda lag är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och rymliga bostäder. Den bostadsstandard som stödet ska säkra ska vara den som man på sikt vill nå för hela befolkningen och inte bara den standard som kortsiktigt klarar hushållens omedelbara behov (prop. 1992/93:174 s. 15). Familjebidrag till totalförsvarspliktiga har emellertid ett annat och mer begränsat syfte, nämligen att garantera ekonomisk och social trygghet åt den värnpliktige och åt dem av hans anhöriga som för sin försörjning är beroende av hans inkomster (prop. 1977/78:127 s. 14 f.). Med hänsyn härtill bör behovsprövningen skilja sig åt då det gäller bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag och bostadsbidrag enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga. Det är rimligt att studielånet avräknas eftersom det är avsett att användas för försörjningen av hushållet.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Försäkringskassan har med stöd av ett bemyndigande meddelat föreskrifter för verkställighet av förordningen. I 9 § föreskrifterna anges dels vilka bidrag som kan anses utgöra ”annan inkomst”, dels att dessa trots det inte ska avräknas från

Mål nr
1867-08

familjebidraget. I Försäkringskassans Vägledning 2002:14 anges att studiemedel hör till kategorin annan inkomst. Om Försäkringskassan anser att studiemedel är att anse som annan inkomst borde detta ha framgått av föreskrifterna.

Det är inte rimligt att ett lån som har tagits för försörjningen ska räknas som inkomst. Lagstiftningen om bostadsbidrag är komplicerad. Begreppet annan inkomst bör därför ha samma innebörd i lagen om bostadsbidrag som i förordningen.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 7 kap. 13 § förordningen om förmåner till totalförsvarspflichtiga framgår bl.a. följande. Vid bestämmande av familjepening samt bostadsbidrag ska från summan per månad av högsta beloppen för familjepening och bostadsbidrag räknas av den beräknade inkomsten före skatt per månad som belöper på tjänstgöringstiden enligt vad som närmare föreskrivs i punkterna 1–3. Enligt punkt 3 ska den bidragsberättigades inkomst av arbete som han eller hon utför under fritid eller övningsuppehåll samt sjukpenning som träder i stället för sådan inkomst räknas av med hälften av den del som överstiger 2 000 kr eller, om inkomsten är högre än 8 000 kr, med tre åttondelar av inkomsten. Om den bidragsberättigade har någon annan inkomst avräknas den del av denna inkomst som överstiger 500 kr.

Enligt 9 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter om familjebidrag ska allmänt barnbidrag, förlängt barnbidrag, handikappersättning, studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen och ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen inte avräknas från familjebidraget. Inte heller avräknas ersättningar som utges till den bidragsberättigade med anledning av tjänstgöringen.

Enligt 1 § studiestödslagen lämnar staten studiestöd i form av studiehjälp (2 kap.) och studiemedel (3 kap.). Studiemedel enligt 3 kap. består av studiebidrag och studielån.

Mål nr
1867-08

Frågan i målet är om den del av studiemedel som avser återbetalningspliktigt studielån inryms i begreppet ”annan inkomst” enligt 7 kap. 13 § första stycket 3 sista meningen förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga.

Regeringsrättens bedömning

De värnpliktigas förmåner reglerades tidigare i familjebidragslagen (1978:520) och därefter i familjebidragsförordningen (1991:1492). Sedan den 1 juli 1995 regleras förmånerna i förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga. I förarbetena till familjebidragslagen uttalades att syftet med förmånerna var att garantera ekonomisk och social trygghet åt den värnpliktige och åt dennes anhöriga som var beroende av den värnpliktiges inkomster för sin försörjning (prop. 1977/78:127 s. 14 f.). I familjebidragslagen fanns två former av behovsprövning; normerad behovsprövning (11 §) och fri behovsprövning (13 §). I specialmotiveringen till den fria behovsprövningen angavs att studerande makas möjligheter till studiemedel kan och bör beaktas (prop. 1977/78:127 s. 33). I familjebidragslagen definierades vidare inkomstbegreppet som skattepliktig inkomst enligt kommunalskattelagen, bidragsförskott och icke skattepliktiga underhållsbidrag.

Någon motsvarighet till familjebidragslagens bestämmelse om fri behovsprövning finns inte i förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga. Det finns inte heller någon definition av begreppet inkomst. I 13 kap. 1 § 1 finns ett bemyndigande för Försäkringskassan att meddela ytterligare föreskrifter för verkställigheten av förordningen i fråga om bestämmande och utbetalning av familjebidrag. Försäkringskassans föregångare, Riksförsäkringsverket, har i föreskrifter om familjebidrag angett att bl.a. studiebidrag enligt 2 kap. studiestödslagen inte ska avräknas från familjebidraget. Vad som gäller för studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen regleras däremot inte.

Den del av studiemedel som utgör studielån enligt 3 kap. studiestödslagen är i och för sig ägnad att tillgodose låntagarens försörjning under studier. Eftersom det är

Mål nr
1867-08

ett lån är det dock förenat med villkor om återbetalningsskyldighet och inte heller skattepliktigt som inkomst. Det är inte möjligt att inordna lån under begreppet inkomst. Det saknas även i övrigt stöd i författning för att avräkna ett studielån från det bostadsbidrag som annars ska utgå enligt förordningen. Försäkringskassans överklagande ska därför avslås.

Susanne Billum

Karin Almgren

Peter Kindlund

Lennart Hamberg

Olle Stenman

Linda Nordblom

Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II

Föredraget 2009-12-09